

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

EDITORIAL PREFACE

A Comitatus Önkormányzati Szemle létrejötte óta visszatérően igyekszik feldolgozni az egyes választások eredményeit, jellegzetességeit. A mostani tematikus lapszámban a korábbi hagyományokat követjük, de természetesen kitérünk a legutóbbi önkormányzati választások jellegzetességeire. Az összeállításunk során arra törekedtünk, hogy átfogó képet nyújtsunk a választások szerepéről, az ország politikai helyzetéről és állapotáról, valamint a különféle típusú önkormányzatok és szereplők választásának jellegzetességeiről és összességében az önkormányzás hazai állapotáról.

Jelenleg a magyar állampolgárok három típusú választáson vehetnek részt. A legfontosabb az országgyűlési képviselők választása, amelynek eredményeképpen négy évre meghatározzák a törvényhozó hatalom és a kormányzat összetételét, jellegét és ezáltal a társadalomirányítás rendszerét, gyakorlatát. A helyi önkormányzati választások esetében a törvények keretei között a települési és területi önkormányzati szervezetek összetételéről, így a közvetlen helyi hatalom gyakorlásának feltételeiről döntenek a polgárok immáron öt évente. Ugyancsak öt éves időszakokat ölel át az európai parlamenti képviselők választása, amely országos listás választás keretében történik, így a megválasztott képviselő és a választópolgár közötti kapcsolat a legtávolabbi, legszemélytelenebb.

A 2024-es általános önkormányzati választások egyik jellegzetessége volt, hogy június 9-én, a polgármestereken és a helyi önkormányzati képviselőkön túl EP képviselők választására is sor került ugyanazon a napon.

A jelen tematikus választási szám összeállításánál arra törekedtünk, hogy a választás kérdését többféle megközelítésben és oldalról járjuk körül, valamint megfelelő módon és mértékben ütköztessük az elméleti szempontokat és az adott esetben át és megélt gyakorlatot. Ennek megfelelően a szám meghatározó részében elméleti és országos, sőt nemzetközi kitekintésű tanulmányok olvashatóak, viszont a téma jellegzetességéből adódóan egy véleménycikk is itt kapott helyet, követve a tematikus szám belső logikáját.

Kortörténeti szempontból is fontos a választásokkal érintett polgármesterek írásai, amelyben a különféle helyzetű és eltérő településtípust képviselő közéleti szereplők fogalmazták meg véleményüket.

A számunk záró anyaga egy, ugyancsak a jelen helyzetet jól tükröző interjú a téma legfőbb kormányzati felelősével.

Az első tanulmány a kispolitika, nagypolitika, nemzetközi politika, önkormányzatok összefüggéseit elemzi. Pálné Kovács Ilona alapvetően politikatudományi megközelítésű írása rávilágít a helyi politika és a választások néhány politikaelméleti vonatkozására, ennek kapcsán a szerző rámutat, hogy „Még mindig kevés olyan politikatudományi, empirikus jellegű kutatás van, amelyik elemezné a demokrácia és a decentralizáció közötti összefüggéseket.”

Lakner Zoltán és Tóth Ákos szerzőpáros aktuálpolitikai megközelítésű írásában annak vizsgálatából indul ki, hogy mi készíthette a Fideszt, hogy egy napon tartsák az európai parlamenti és önkormányzati választásokat. „Összességében azt valóban nem nehéz fölfej-

teni, miért tűnt úgy a Fidesznek, hogy jó ötlet lesz egybevonni a 2024-es EP-választásokat az önkormányzati választásokkal, de azt nehezebb megmondani, bejött-e a terv. Győztek, tehát bejött, mondhatnák, illetve ők ezt is mondják. Mégis, a valószínűbb válasz az, hogy nem, ami rámutat arra is, hogy a politikai szituációk sokasága milyen gyors változásokat képes magával hozni, akár földcsuszamlásszerűeket is, vagyis van kockázata a választási törvény pillanatnyi érdekekhez igazításának is.”

A következő három tanulmány az egyes önkormányzati típusok, így a vármegyei, a megyei jogú városi és a fővárosi választási eredmények kapcsán foglal állást az önkormányzatok helyzetéről.

Zongor Gábor tanulmánya rámutat arra, hogy a meglehetősen korlátos hatáskörrel és politikai súllyal rendelkező vármegyék listás önkormányzati választása egy adott időpontban a legpontosabb visszajelzést nyújtja a politikai pártok vidéki szerepének megítéléséről. „A választási folyamat áttekintése rávilágít az egyes pártok, politikai erők tényleges beágyazódottságára és súlyára.” Miközben úgy tűnik, hogy a vármegyei politikai összetételben nincsen érdemi változás, viszont az egyszínűség rendszerében mögöttesen felsejlik már az új politikai erő, a Tisza Párt jelenléte is.

Agg Zoltán tanulmányában a két új várossal bővült megyei jogú városok választási eredményét mutatja be, visszatekintve a 2019-es választások történéseire. A szerző megállapítja, hogy „a 2019-ben a nagyvárosokat elérő leváltási hullám megállt, viszont a kisvárosokban jó néhány korábbi polgármestert elsodort (pl. Balatonalmádi, Keszthely, Mosonmagyaróvár, Pápa)”.

Szegvári Péter átfogó tanulmánya értékeli a 2024-től bevezetett, együttesen lebonyolított európai uniós és helyi önkormányzati választási rendszer hatásait, valamint a fővárosi arányos listás választási szisztéma eredményének alapján létrejött, a „konszenzuális városkormányzási modell” feltételeit biztosító fővárosi önkormányzati rendszer működését. Egyúttal a tanulmány áttekinti a 2024-ben elfogadott új területfejlesztési törvényben elfogadott célkitűzések jegyében a budapesti agglomerációs kiemelt térségben megvalósuló területpolitikai intézmények működési tapasztalatait, figyelemmel a metropolisz-kormányzás lehetőségeire. A tanulmány javaslatokat fogalmaz meg a nemzetközi tapasztalatok figyelembe vételével a „metropolisz kormányzás” lehetséges intézményesítésére, valamint a „többszintű kormányzás” jegyében a fővárosi önkormányzatok és a központi kormányzat közötti hatékonyabb együttműködési formák kialakítására.

Fekete Károly, Dombi Gábor és Horváth Csanád Bátor közös tanulmányában a 2024. évi polgármester-választások eredményeit és annak egyes összefüggéseit mutatják be a speciális területpolitikai funkcióval, kiemelt térségi státusszal rendelkező Balaton Kiemelt Üdülőkörzet vonatkozásában. „A munkánk fókuszában lévő térség számos speciális társadalmi jellemzővel bír, ami a hazai politikai földrajzi térben is figyelemreméltó téregységé teszi.”

Oláh Miklós tanulmányában arra a kérdésre keresi a választ, hogy kik irányítják közügyeinket helyben, avagy merre tart a polgármesteri státuszcsoport fluktuációja? „A választásokról választásokra megfigyelhető jelenségek, valamint a hazai önkormányzatok autonómiájának, vagyis feladat- és hatásköreinek, forrásainak időbeli csökkenése korrelációt mutat, vagyis hipotézisünk igazoltnak tekinthető. Ez elsősorban az egyre kisebb népesség-számú települések zömének vonatkozásában veti fel a vidék népességmegtartó erejének ellehetetlenülését, egyben a magyar településhálózat fejlesztés megújításának és az önkormányzati szféra rehabilitálásának szükségességét.”

Dobos Balázs és Szabó Tamás szerzőpáros tanulmányában főbb vonalakban bemutatja és elemzi a legutóbbi nemzetiségi önkormányzati választások eredményeit, kitérve a 2022-es népszámlálás nemzetiségi adataival való összevetésre és olyan jellemzőkre, mint a választási verseny, a választói részvétel, a képviselői kontinuitás és a nemek aránya a megválasztott képviselők körében.

Kovalcsik Tamás és Bódi Ferenc tanulmányában kvantitatív módszerrel, a kompetíciós rátának egy továbbfejlesztett változatával, a voksok szóródásával, illetve az első és második helyezett közötti különbséggel vizsgálták a hazai településeken a helyi hatalomért való küzdelem szorosságát vagy épp hiányát a 2024-es magyarországi polgármester-választások példáján.

A polgármesteri írások sorában elsőként Áldozó Tamásnak, Pápa városát 2011 és 2024 között vezető és vereséget szenvedő volt polgármesterének a saját „megfejtését” olvashatjuk a választási kudarcára vonatkozóan. Czeglédy Ákos, aki Paloznak községnek volt a polgármestere 1998-tól, és 2014-ben és 2019-ben sem volt kihívója, arról ír, miért nem folytatja településvezetői munkáját. Ezzel szemben Mikola Gergely Encs Város polgármestere kifejti, hogy miért indult ismételtelen és miben látja a településvezetés sikerét. Végül a polgármesteri írásokat Rácalmás város első emberének átfogó, az 1990-es évekig szóló visszatekintése zárja. Schrick István az egyike annak a 49 polgármesternek, aki immáron kilenc választást nyert meg folyamatosan a helyi közösség többségének bizalmát élvezve.

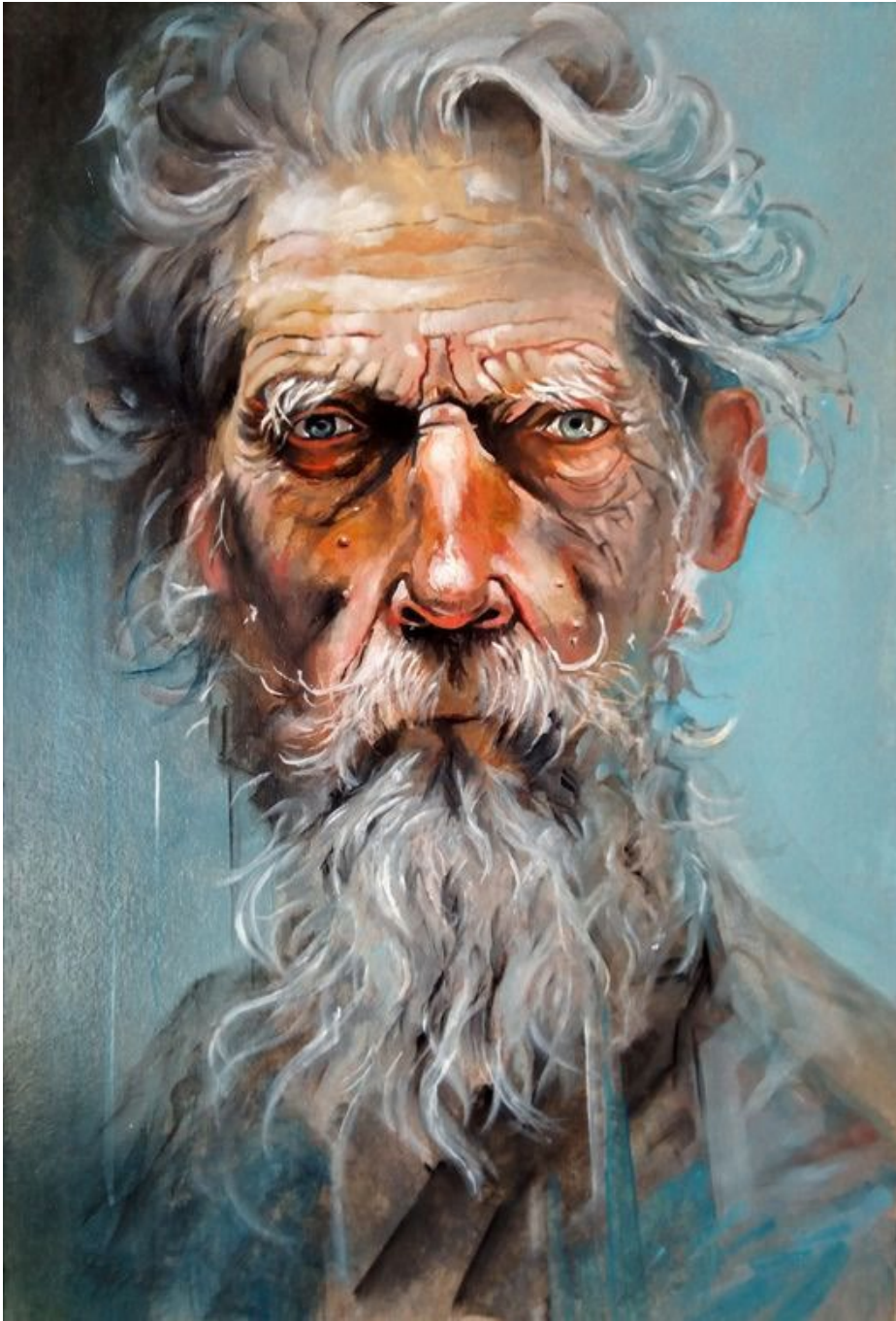
A tematikus számot Navracsics Tiborral mint az önkormányzatokért felelős miniszterrel Fekete Károly és Oláh Miklós által készített személyes hangvételű interjú zárja, amelyben a miniszter jövőbeli terveiből is elárul egyes részleteket.

Az önkormányzati választásokat elemző tanulmányok mellett az önkormányzati rendszert is véleményezik a szerzők. Van olyan szerzőnk, aki már a Comitatus első évfolyamában is foglalkozott a témával. Néhányan szemérmességből vagy tudománymetrikai megfontolásokból nem hivatkoznak a Comitatus Önkormányzati Szemlében megjelent korábbi műveikre. Pedig érdemes megismerni, hogy miképpen vélekedtek a kérdéssről évekkel, évtizedekkel ezelőtt. Szerencsére a Comitatus honlapján (<https://comitatus.sze.hu>) fellelhető folyóiratunk összes száma pdf-formátumban. Rá lehet keresni a szerzőre, ám a rendszer csak a legújabb cikkeket ajánlja fel. Érdemes belépni a 2018-as 228-as szám, a legutolsó repertórium névmutatójába (pl. Pálné Kovács Ilona, a 127.oldalon található közel harminc cikke és tanulmányra mutat.)

Bízunk benne, hogy aki a jelen Comitatus számot áttekinti, az meglehetősen sokrétű ismerettel és tudással gazdagodik a mai magyar önkormányzatiság helyzetét és reménybeli jövőjét illetően. Jelen számunkat a Győrben élő Papp György festőművész választókat és választhatókat megjelenítő portréi színesítik.

Zongor Gábor
Comitatus Önkormányzati Szemle
Szerkesztőbizottság elnöke

Agg Zoltán
Comitatus Önkormányzati Szemle
Főszerkesztő
Pannon Egyetem, Társadalomtudományi Intézet
egyetemi docens

Papp György: Öregember